EUROPOS CENTRINIS BANKAS

EUROSISTEMA

EUROPOS CENTRINIO BANKO NUOMONĖ

2014 m. gegužės 15 d.

dėl mokėjimo ir vertybinių popierių atsiskaitymo sistemų priežiūros

(CON/2014/33)

Įžanga ir teisinis pagrindas

2014 m. balandžio 7 d. Europos Centrinis Bankas (ECB) gavo Lietuvos banko prašymą pateikti nuomonę dėl nutarimo dėl mokėjimo ir vertybinių popierių atsiskaitymo sistemų priežiūros tvarkos patvirtinimo projekto (toliau – nutarimo projektas).

ECB kompetencija teikti nuomonę grindžiama Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 127 straipsnio 4 dalimi ir 282 straipsnio 5 dalimi ir Tarybos sprendimo 98/415/EB[1] 2 straipsnio 1 dalies trečiąja ir penktąja įtraukomis, kadangi įstatymo projektas yra susijęs su Lietuvos banku ir mokėjimo ir atsiskaitymo sistemomis. Vadovaudamasi Europos Centrinio Banko darbo reglamento 17 straipsnio 5 dalies pirmuoju sakiniu, Valdančioji taryba priėmė šią nuomonę.

1. Nutarimo projekto tikslas

1.1 Nutarimo projektu nauja redakcija išdėstoma Lietuvos banko atliekamos mokėjimo ir vertybinių popierių atsiskaitymo sistemų priežiūros tvarka, kurią Lietuvos banko valdyba buvo patvirtinusi 2003 m.

1.2 Nutarimo projektu siekiama įgyvendinti Finansų rinkos infrastruktūrų principus[2] (toliau – FRI principai) ir nustatyti Lietuvos banko atliekamos veiksmingos mokėjimo ir vertybinių popierių atsiskaitymo sistemų priežiūros pagrindus. Nutarimo projekte nustatytos Lietuvos banko funkcijos jo atliekamos sistemų priežiūros kontekste, o konkrečiai: 1) sistemų registravimas, 2) sistemiškai svarbių mokėjimo ir vertybinių popierių atsiskaitymo sistemų atitikimo FRI principams vertinimas[3] ir 3) sistemų stebėsena. Nutarimo projekte taip pat yra nuostatų dėl tarptautinio bendradarbiavimo sistemų priežiūros srityje.

---

1 1998 m. birželio 29 d. Tarybos sprendimas 98/415/EB dėl nacionalinių institucijų konsultavimosi su Europos Centriniu Banku teisės akto projekto nuostatų klausimais (OL L 189, 1998 7 3, p. 42).

2 Finansų rinkos infrastruktūrų principus kartu išleido Tarptautinių atsiskaitymo banko (BIS) Mokėjimo ir atsiskaitymo sistemų komitetas (CPSS) ir Vertybinių popierių komisijų tarptautinės organizacijos techninis komitetas (IOSCO) (http://www.bis.org/publ/cpss101a.pdf).

3 Finansų rinkos infrastruktūrų principai: informacijos atskleidimo tvarka ir vertinimo metodologija.

2. Bendros pastabos

2.1 ECB supranta, kad nutarimo projektu siekiama atspindėti sistemiškai svarbioms mokėjimo sistemoms taikomus pagrindinius principus, kuriuos apima FRI principai. Šiuo metu Eurosistema rengia ECB reglamento dėl sistemiškai svarbių mokėjimo sistemų priežiūros reikalavimų[4] (toliau – SSMS reglamentas) projektą. SSMS reglamentu siekiama įgyvendinti FRI principus euro zonoje teisiškai įpareigojančiu būdu. Jame, *inter alia*, bus apibrėžti kriterijai, kuriais vadovaujantis mokėjimo sistema pripažįstama sistemiškai svarbia, ir nustatyti reikalavimai, kuriais siekiama užtikrinti veiksmingą teisinės, kredito, likvidumo, operacinės, bendrosios verslo, saugojimo, investicinės ir kitų rizikų valdymą. Jame taip pat bus nustatyti sistemiškai svarbių mokėjimo sistemų patikimo valdymo priemonių, objektyvios ir laisvos prieigos prie jų bei jų veiksmingumo ir efektyvumo reikalavimai.

2.2 Priėmus SSMS reglamentą, jis bus tiesiogiai taikomas euro zonoje. Lietuva yra valstybė narė, kuriai pagal Sutarties 139 straipsnį taikoma išlyga. Lietuvai įsivedus eurą, o Lietuvos bankui tapus visateisiu Eurosistemos nariu, SSMS reglamentas taip pat bus taikomas Lietuvos bankui ir nutarimo projektą reikės iš dalies pakeisti.

3. Sisteminės rizikos sąvoka

Nutarimo projekte sisteminė rizika apibrėžta kaip „tikimybė, jog bent vieno iš sistemos dalyvių neįvykdyti įsipareigojimai ir (arba) pačios sistemos sutrikimai lems, kad ir kiti sistemos dalyviai negalės įvykdyti savo įsipareigojimų, bus paveiktos kitos sistemos ir (arba) finansų rinka“[5]. Ši sąvoka suformuluota taip, kad jos elementai taikomi kartu, ir dėl to ji yra siauresnė nei nurodytoji FRI principuose[6], kadangi pagal nutarimo projektą, kad rizika būtų laikoma sistemine, sistemos dalyvio įsipareigojimų neįvykdymas turėtų ne tik lemti, kad ir kiti sistemos dalyviai negalės įvykdyti savo įsipareigojimų, bet kad ir „bus paveiktos kitos sistemos ir (arba) finansų rinka“. Siekiant užtikrinti suderinamumą su SSMS reglamentu ir FRI principais, taip pat suderintą sisteminės rizikos supratimą euro zonoje, nutarimo projektą reikės iš dalies pakeisti, kai SSMS reglamentas bus pradėtas taikyti Lietuvos bankui.

4. Sistemų vertinimas

4.1 Nutarimo projekte nustatyta, kad sistemų vertinimas yra „sistemų veiklos atitikimo FRI principams“[7] vertinimas. ECB pažymi, kad atitikties FRI principams požiūriu turėtų būti vertinamos pačios mokėjimo ir atsiskaitymo sistemos, o ne tik sistemų veikla, ir rekomenduoja atitinkamai pakeisti nutarimo projektą.

---

4 2013 m. birželio 7 d. ECB pranešimas spaudai dėl SSMS reglamento projekto viešosios konsultacijos, kurį galima rasti ECB interneto svetainėje www.ecb.europa.eu.

5 Nutarimo projekto 2.3 punktas.

6 FRI principų H priede sisteminė rizika apibrėžta kaip rizika, kuri „dėl vieno ar daugiau dalyvių negalėjimo įvykdyti įsipareigojimus kaip tikimasi sukels kitų dalyvių negalėjimą laiku įvykdyti savo įsipareigojimus“.

7 Nutarimo projekto 7 punktas.

4.2 ECB supranta, kad Lietuvos bankas taip pat yra pagrindinių sandorių šalių ir sistemų, kurių operatoriai yra pagrindinės sandorių šalys, priežiūros institucija, ir rekomenduoja tai atitinkamai patikslinti nutarimo projekte.

4.3 Nutarimo projekte nustatyta, kad sistemų vertinimas atliekamas kas treji metai arba vykdant esminius sistemos pakeitimus[8]. ECB pažymi, kad SSMS reglamente bus nustatyta, kad vertinimas atliekamas dažniau[9]. Nutarimo projektą reikės atitinkamai pakeisti, kai SSMS reglamentas bus pradėtas taikyti Lietuvos bankui.

5. Informacijos rinkimas ir teikimas

5.1 Pagal nutarimo projektą Lietuvos bankas nustato „sistemų stebėsenai atlikti reikalingą“ informaciją ir jos pateikimo periodiškumą[10]. ECB siūlo iš dalies pakeisti nutarimo projektą siekiant užtikrinti, kad surinkti duomenys gali būti naudojami ir kitiems Europos centrinių bankų sistemos (ECBS) uždaviniams, o ne tik sistemų stebėsenai.

5.2 Tuo pačiu, dėl „sistemų priežiūrai atlikti reikalingos“ informacijos konfidencialumo užtikrinimo ir tokios informacijos pateikimo ECB ir (arba) užsienio kompetentingoms institucijoms[11], pagal analogiją su Gairėse ECB/2012/27[12] nustatytomis suderintomis taisyklėmis, nutarimo projektą reikėtų iš dalies pakeisti siekiant užtikrinti, kad informacija gali būti teikiama ir kitiems ECBS centriniams bankams – kiek to reikia veiksmingam mokėjimo ir vertybinių popierių atsiskaitymo sistemų veikimui, arba valstybių narių ir Sąjungos priežiūros institucijoms – kiek to reikia jų viešųjų užduočių atlikimui.

8 Nutarimo projekto 10 punktas.

9 Kas vienerius arba dvejus metus.

10 Žr. nutarimo projekto 14, 15 ir 16.3 punktus.

11 Nutarimo projekto 24 punktas.

12 2012 m. gruodžio 5 d. Gairių ECB/2012/27 dėl Transeuropinės automatizuotos realaus laiko atskirųjų atsiskaitymų skubių pervedimų sistemos (TARGET2) (OL L 30, 2013 1 30, p. 1) II priedo 38 straipsnio 2 dalis.

6. Operatoriaus ir priežiūros funkcijų organizacinis atskyrimas

ECB pritaria nutarimo projekte[13] nustatytam organizaciniam Lietuvos banko mokėjimo sistemų operatoriaus funkcijų ir sistemų priežiūros atskyrimui.

Ši nuomonė bus skelbiama ECB interneto svetainėje.

Priimta Frankfurte prie Maino 2014 m. gegužės 15 d.

[parašas]

ECB Pirmininkas

Mario DRAGHI

13 Nutarimo projekto 23 punktas.